

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

2021-2022 н.р.

Лектор:

Доктор
економічних наук
професор

Нечипорук

**Людмила
Володимирівна**

Тема 5. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг.

План

1. Банківська система: риси, структура, рівні.
2. Класифікація банківських операцій.
3. Банківські послуги. Банківські продукти.

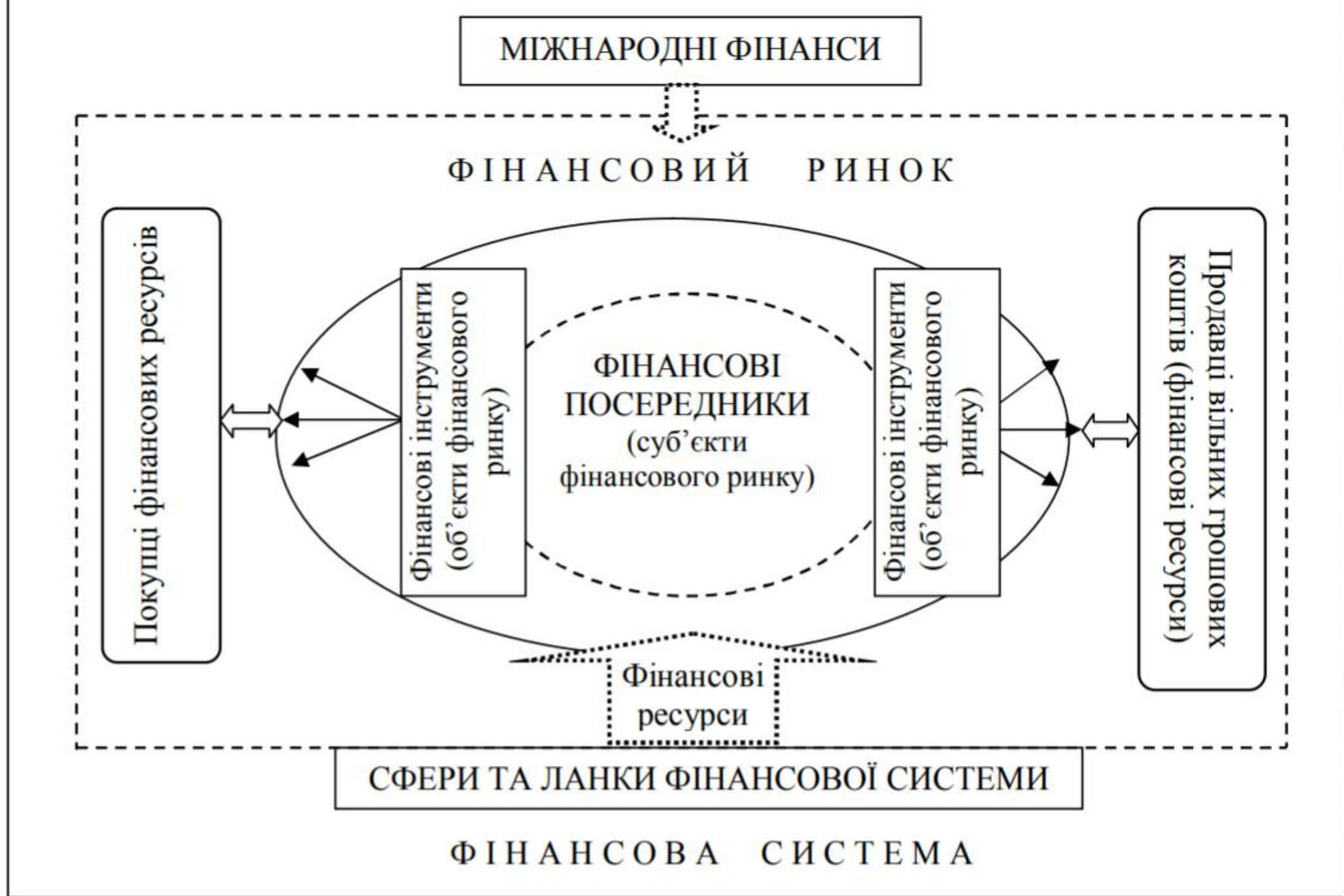
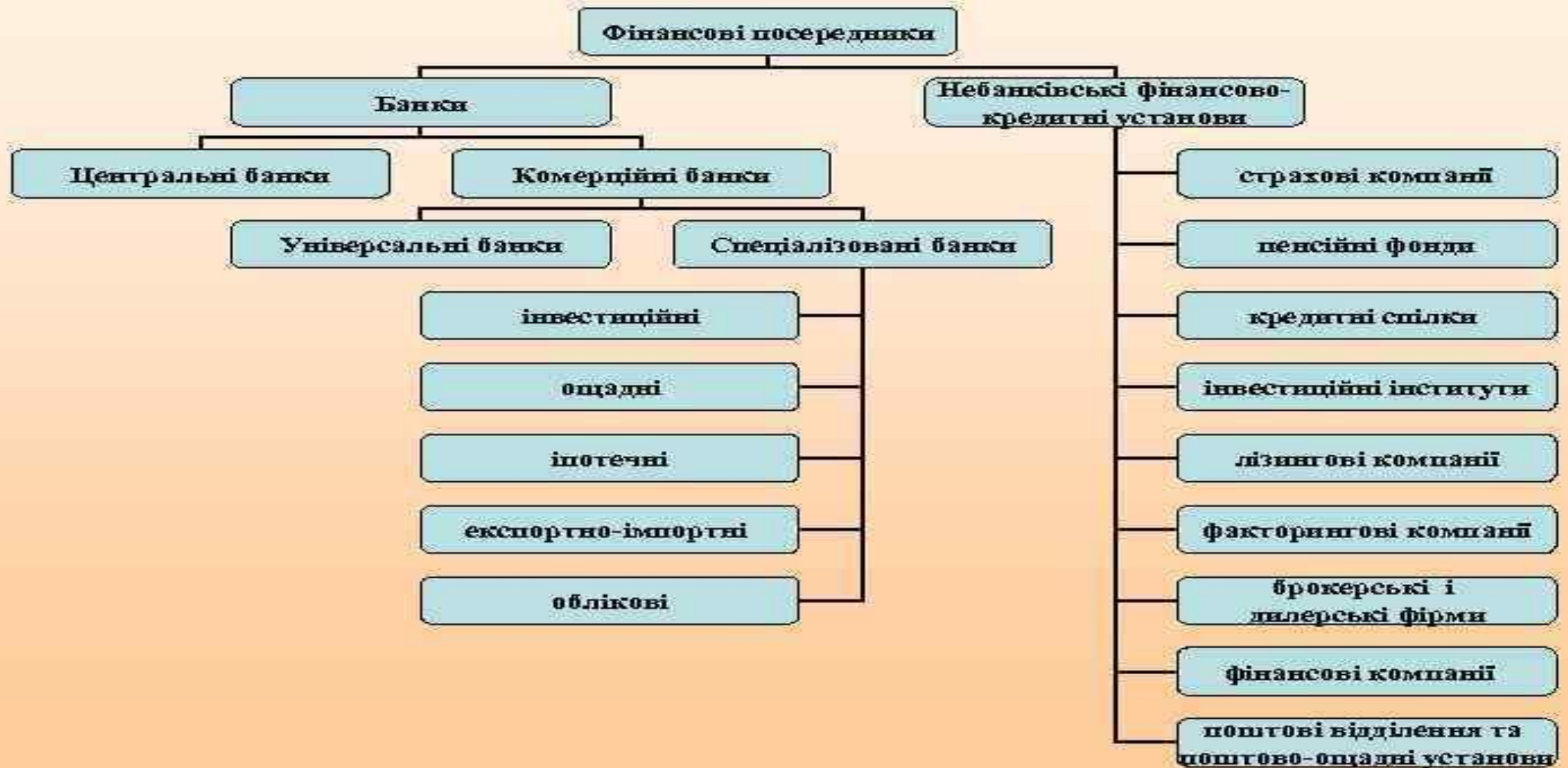

Рис. 1. Сучасна інфраструктура національних фінансових систем

Класифікація фінансового посередництва

Тема 5. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг.

План

- 1. Банківська система: риси, структура, рівні.**
2. Класифікація банківських операцій.
3. Банківські послуги. Банківські продукти.

Слово “банк” походить від італ. banco, що означає лава, конторка, стіл, на якому середньовічні італійські міняйли розкладали свої монети.

Французьке слово “banque” означає “скриня”, тобто вказує на функцію збереження чогось цінного.

Багатьма мовами світу слово “банк” завдяки його єдиним кореням має аналогічне значення:

bank (англ., нім.),

banco (італ., ісп.),

banque (фр.).

The background features a white rectangular area on a green and blue gradient. On the left side, there are decorative elements including a yellow balloon at the top, a blue balloon in the middle, and a purple balloon at the bottom, all with yellow confetti scattered around them.

Згідно Закону “Про банки і банківську діяльність”:

банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів юридичних і фізичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб.

Отже, **банк** – юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати комплекс з **трьох базових банківських операцій**:

- мобілізацію коштів;
- надання їх в позички;
- здійснення розрахунків між економічними суб'єктами.

Кількість банків в Україні з 2008 по 2020 рр.

	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	В т.ч. з 100% іноземним капіталом
на 1.01.2008	175	47	17
на 1.01.2009	184	53	17
на 1.01.2010	182	51	18
на 1.01.2011	176	55	20
на 1.01.2012	176	53	22
на 1.01.2013	176	53	22
на 1.01.2014	180	49	19
на 1.01.2015	163	51	19
на 1.01.2016	117	41	17
на 1.01.2017	96	38	17
на 1.01.2018	82	38	18
на 1.01.2019	77	37	23
на 1.01.2020	75	35	23

Кількість банків в Україні з 2019 по 2020 рр.

	Загальна кількість	із них з іноземним капіталом	В т.ч. з 100% іноземним капіталом
на 1.01.2019	77	37	23
на 1.01.2020	75	35	23
на 1.02.2020	75	35	23
на 1.03.2020	75	35	23
на 1.04.2020	75	34	23
на 1.05.2020	75	34	23
на 1.06.2020	75	34	23
на 1.07.2020	75	34	23
на 1.08.2020	75	34	23
на 1.09.2020	74	34	23

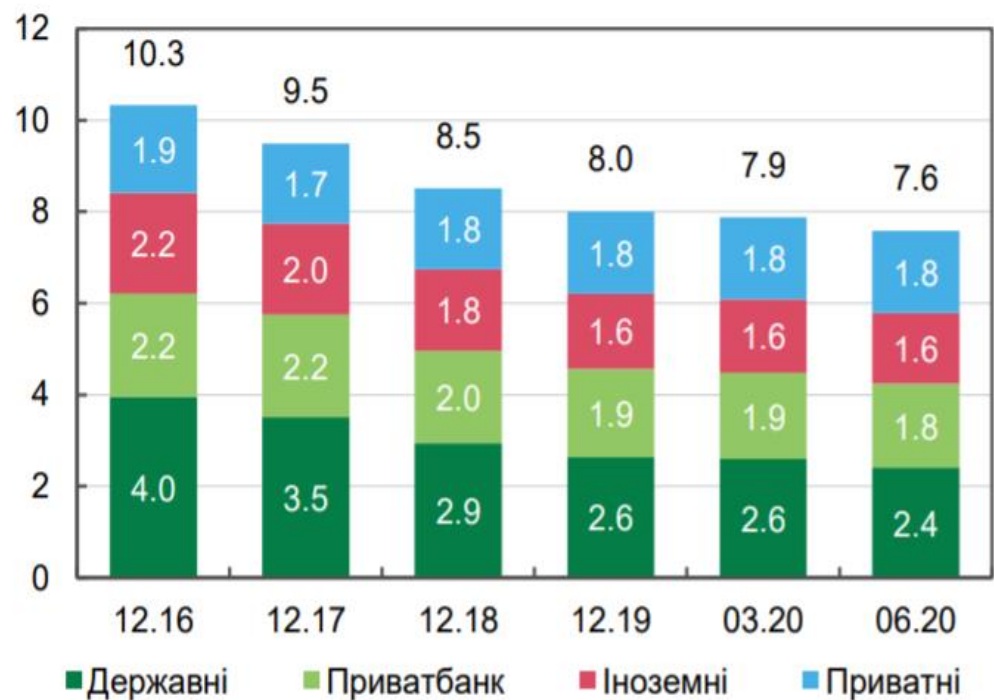
Таблиця 2. Основні показники банківського сектору України¹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	I.20	II.20
Кількість діючих банків	180	145	117	96	82	77	75	75	75
Загальні балансові показники (млрд. грн.)²									
Загальні активи	1 409	1 477	1 571	1 737	1 840	1 911	1 982	2 095	2 090
у т.ч. в іноземній валюті	513	667	800	788	755	779	718	855	787
Чисті активи	1 278	1 290	1 254	1 256	1 334	1 360	1 493	1 564	1 590
у т.ч. в іноземній валюті	470	565	582	519	507	495	492	585	551
Валові кредити суб'єктам господарювання ³	727	820	831	847	864	919	822	885	821
у т.ч. в іноземній валюті	252	400	492	437	423	460	381	439	389
Чисті кредити суб'єктам господарювання ³	648	710	614	477	451	472	415	443	411
Валові кредити фізичним особам	189	208	176	157	171	197	207	218	212
у т.ч. в іноземній валюті	67	101	97	83	68	61	38	44	41
Чисті кредити фізичним особам	145	144	96	76	92	114	143	147	140
Кошти суб'єктів господарювання ³	258	283	349	413	427	430	525	544	564
у т.ч. в іноземній валюті	81	114	141	177	163	150	191	232	222
Кошти фізичних осіб ⁴	443	403	402	437	478	508	552	610	626
у т.ч. в іноземній валюті	189	214	215	239	244	241	238	282	262
Зміна (р/р, %)									
Загальні активи	11.4%	4.8%	6.4%	10.6%	5.9%	3.8%	3.7%	11.0%	10.5%

Банківська інфраструктура

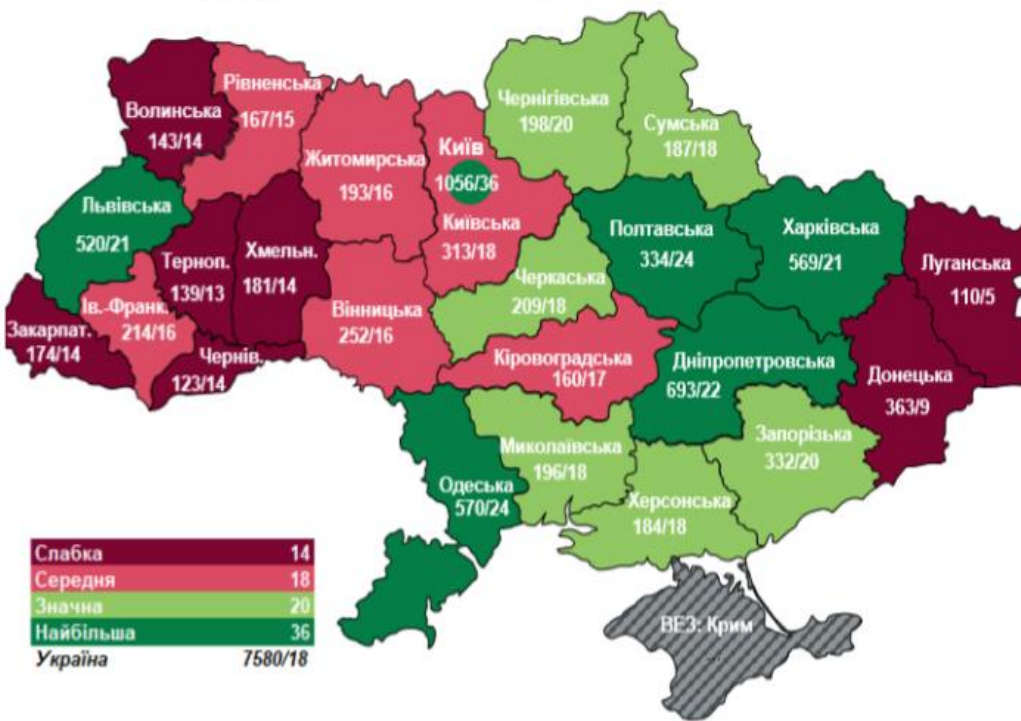
У II кварталі банки продовжили активно скорочувати мережу філіалів: закрили загалом 334 відділення (переважно державні та іноземні банки). Натомість приватні банки відкривали нові підрозділи, хоча протягом останніх п'яти кварталів кількість філій приватних банків майже не змінюється: кількість відкритих та закритих приблизно однакова.

Графік 6. Кількість структурних підрозділів банків*, тис. од.

* Відокремлені структурні підрозділи й головні офіси.

Графік 7. Діючі структурні підрозділи банків в окремих регіонах на 01.07.2020, од./од. на 100 тис. населення

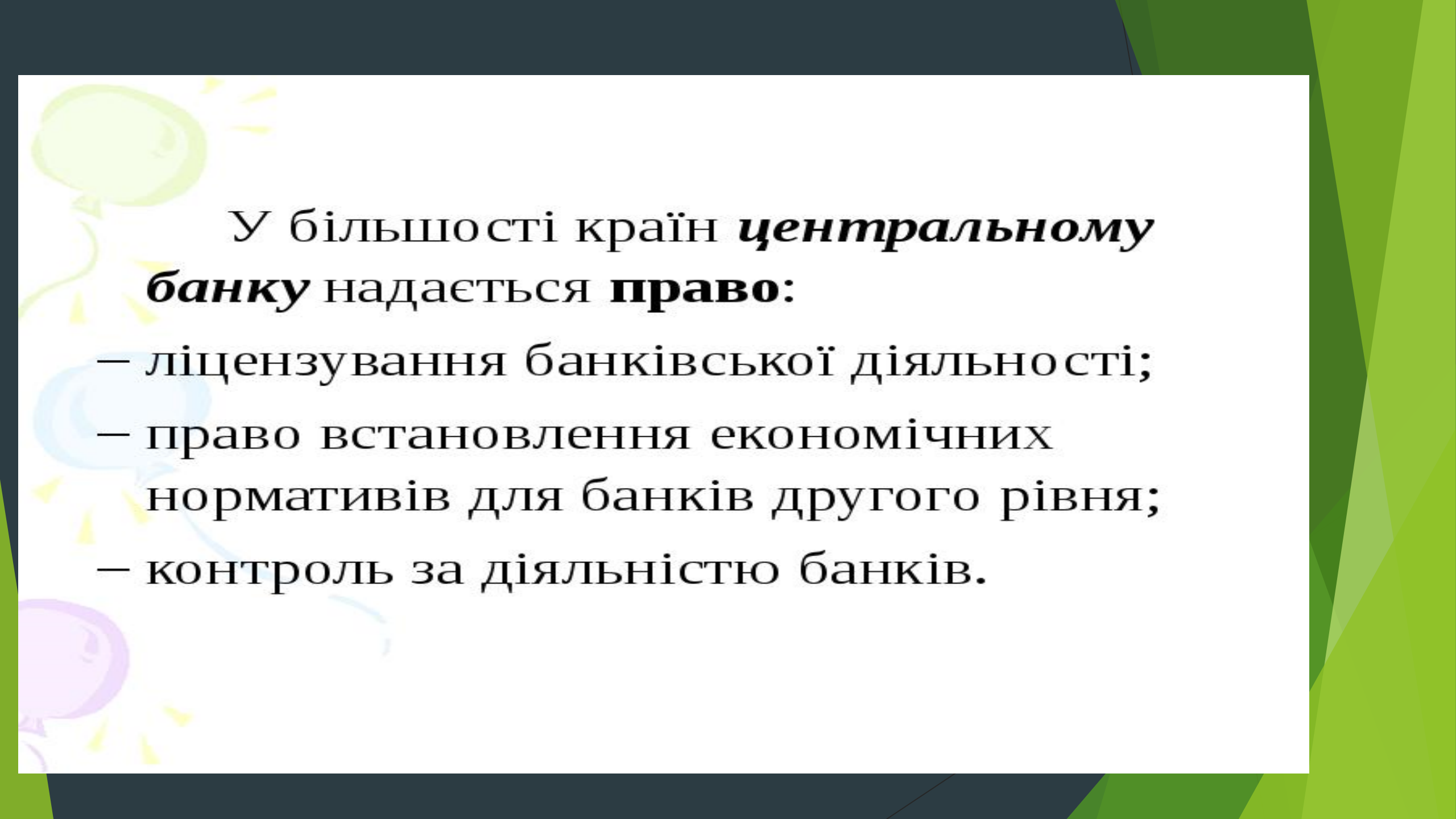

У широкому розумінні:

Банківська система – це сукупність усіх видів банків та банківських об'єднань в країні, які взаємодіють між собою, підпорядковуючись встановленим нормам і правилам ведення банківської справи, з метою забезпечення ефективного грошово-кредитного регулювання економіки та розрахунково-касового обслуговування господарського обороту.

СТРУКТУРА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Перший рівень	НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ			
Другий рівень	Державні банки (100 % статутного капіталу належить державі)	Спеціалізовані банки (ощадні, іпотечні, клірингові, інвестиційні – більше 50 % – активи одного виду; ощадний – більше 50 % пасивів – вклади населення)	Універсальні банки	Філії іноземних банків створені і діють на території України відповідно до вимог ЗУ “Про банки і банківську діяльність”
Банківські об’єднання (банківська корпорація, банківська холдингова група, фінансова холдингова група)				

У більшості країн **центральному банку** надається **право:**

- ліцензування банківської діяльності;
- право встановлення економічних нормативів для банків другого рівня;
- контроль за діяльністю банків.

Банки другого рівня відносно один одного є економічно самостійними, рівноправними і такими, що конкурують між собою на грошовому ринку та здійснюють свою діяльність на комерційних засадах з метою **одержання прибутку**.

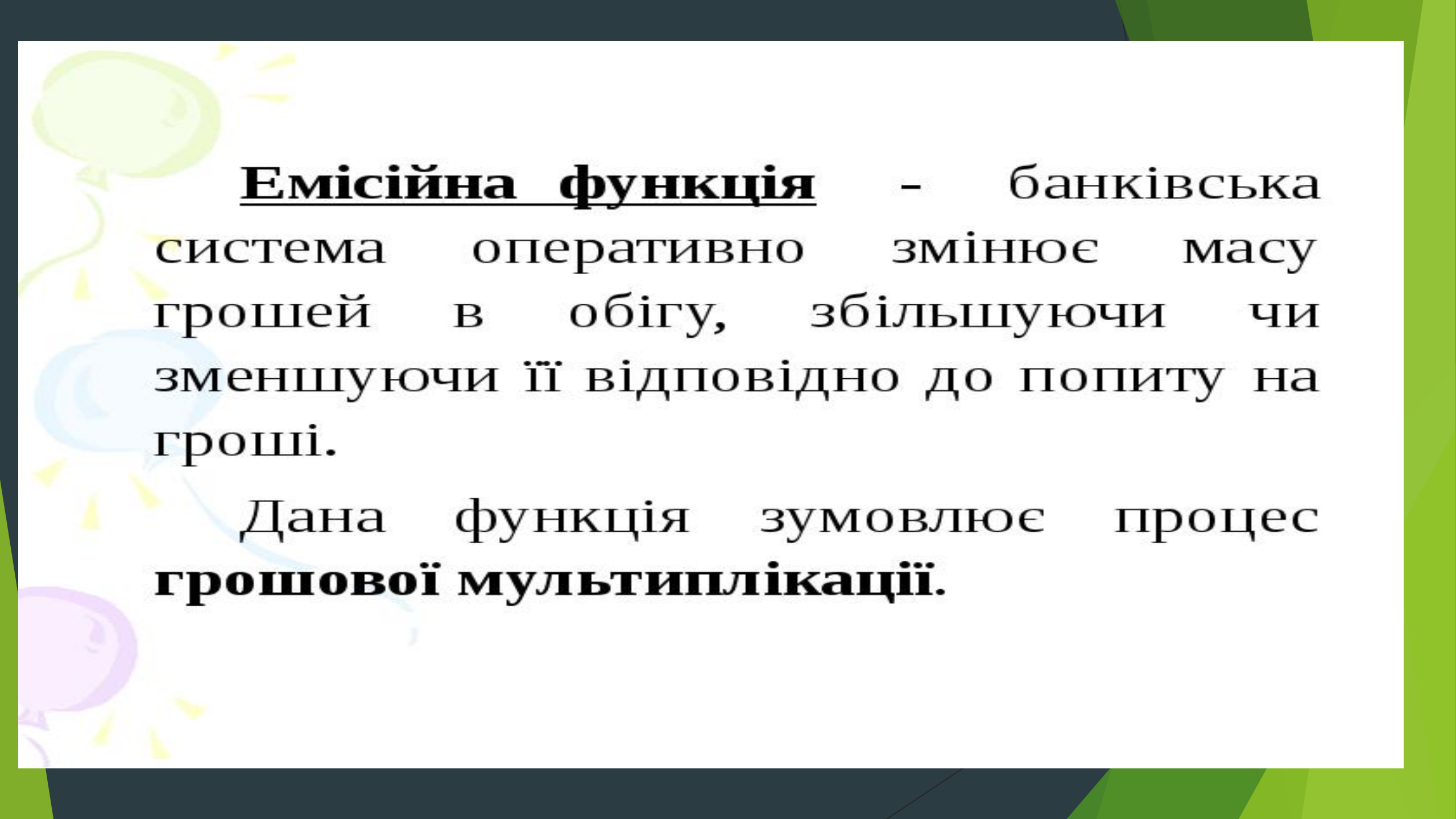
Основні функції банківської системи:

- **трансформаційна**;
- **емісійна** (створення платіжних засобів та регулювання грошової маси);
- **стабілізаційна** (забезпечення сталості банківської діяльності і грошового ринку).

Трансформаційна функція зумовлена посередницькою місією банків.

Мобілізуючи вільні грошові кошти одних суб'єктів і надаючи їх іншим суб'єктам, банки трансформують:

- строки грошових капіталів;
- їхні розміри;
- фінансові ризики.

Емісійна функція - банківська система оперативно змінює масу грошей в обігу, збільшуючи чи зменшуючи її відповідно до попиту на гроші.

Дана функція зумовлює процес **грошової мультиплікації.**

Банк **самостійно** визначає напрями своєї діяльності та спеціалізацію за видами операцій. НБУ здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через **економічні нормативи** та **нормативно-правове забезпечення** здійснюваними цими банками операцій.

Залежно від діапазону операцій банки в Україні можуть функціонувати як універсальні або як спеціалізовані.

*За спеціалізацією банки можуть бути **ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими).***

Тема 5. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг.

План

1. Банківська система: риси, структура, рівні.
- 2. Класифікація банківських операцій.**
3. Банківські послуги. Банківські продукти.

Класифікація банківських операцій за *економічною сутністю*:

а) базові:

- депозитні (приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб);
- кредитні (розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик);
- розрахункові (відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів; переказ грошових коштів з цих рахунків та зарахування коштів на них);

б) інші операції, спрямовані на задоволення потреб клієнтів та отримання прибутку:

- операції з валютними цінностями;
- емісійні операції;
- операції з цінними паперами;
- засновницькі операції та інші.

Класифікація банківських операцій за функціональним призначенням:

а) *пасивні операції* – це операції з мобілізації ресурсів для проведення активних операцій. За видом банківських ресурсів розрізняють пасивні операції з формуванням власних, залучених (депозитних) та позичених (недепозитних) ресурсів.

б) *активні операції* – це операції, за допомогою яких банки розміщують мобілізовані ресурси за різними напрямками з метою отримання доходів.

До пасивних операцій банків належать:

- операції з формування власного капіталу;
- залучення коштів на депозитні рахунки юридичних та фізичних осіб;
- отримання кредитів на міжбанківському ринку.

До активних операцій банків належать:

- кредитні операції;
- інвестиційні операції;
- фондові операції;
- валютні операції;
- депозитні операції з розміщення тимчасово вільних ресурсів банку в депозити НБУ та в інших банках;
- операції з розміщення банківських ресурсів;
- розрахункові операції;
- касові операції;
- операції з придбання основних засобів, матеріальних та нематеріальних активів.

Комісійно-посередницькі операції проводяться банком за дорученням і на користь клієнта за певну плату. Характерними ознаками таких операцій є:

- дохід, який вони приносять банку, *не має процентного характеру* (консультаційні, фінансові послуги надаються банком за комісійну винагороду) або має *не тільки процентний характер* (зобов'язання з кредитування, які можуть перетворюватися у виданий кредит і приносити проценти, але також приносять банку комісійну винагороду за обслуговування);
- у момент їх проведення *не відображаються на балансі* банку;
- їх проведення *не потребує витрат* на залучення банком ресурсів.

Тема 5. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг.

План

1. Банківська система: риси, структура, рівні.
2. Класифікація банківських операцій.

3. Банківські послуги. Банківські продукти.

Банківська послуга – це результат функціонування банку щодо задоволення потреб клієнта, зміст яких передбачає виконання конкретних видів банківських операцій.

Складність і багатовекторність банківської діяльності впливають на класифікацію банківських послуг. За характером виробництва банківські послуги поділяють на ресурсні та комісійно-посередницькі.

Ресурсні послуги – потребують попереднього накопичення ресурсів, тобто залучення банками (пасивні операції) тимчасово вільних грошових коштів для формування своїх ресурсів, які в подальшому буде розміщено або продано (активні операції) з метою одержання прибутку.

Комісійно-посередницькі послуги – не передбачають попереднього накопичення банківських ресурсів. Їх надання відбувається за рахунок уже наявних у банку ресурсів або для цього взагалі не потрібні грошові кошти.

Ресурсні послуги обліковуються на **балансових рахунках**. Ці послуги можуть бути *активними* і *пасивними*. *Комісійно-посередницькі послуги* обліковуються на **позабалансових рахунках**.

Банківський продукт – це кінцевий результат банківської діяльності, спрямованої на задоволення потреб різних груп клієнтів у різноманітних послугах, тобто комплекс взаємопов'язаних фінансових, організаційних, інформаційних і юридичних заходів, поєднаних єдиною технологією обслуговування клієнта.

Технологічна схема організації банківської діяльності

Банківські операції:
активні, пасивні, комісійно-посередницькі

Банківські послуги
кредитні, депозитні, розрахунково-касові,
валютні, консультаційні

Банківський продукт:
сукупність банківських послуг та емісія
платіжних засобів

Запитання для самоконтролю

- ▶ Сформулюйте особливості банківської діяльності.
- ▶ Встановіть специфіку банківської діяльності у сфері надання фінансових послуг в Україні.
- ▶ Здійсніть класифікацію банків.

Практичні завдання

- ▶ Здійснити порівняльний аналіз послуг 3-х банків (за вашим вибором).